

Focus op arbeidsongevallen

inhoud

2 VOORWOORD

3 INLEIDING: FOCUS OP ARBEIDSONGEVALLEN

4-9 STATISTIEKEN VERBERGEN WERKELIJKHEID

10-13 EEN CORRECTE VERGOEDING START BIJ CORRECTE AANGIFTE VAN ARBEIDSONGEVAL

14-15 WAT TE DOEN BIJ EEN ARBEIDSONGEVAL?

16-19 WEIGERING VAN ERKENNING ARBEIDSONGEVALLEN: VERZEKERAARS IN DE FOUT

Deze ACV-folder wordt uitgedeeld op de werelddag voor veilig en gezond werk. Op blz. 14-15 vind je dezelfde informatie. Je kan deze middenkatern eventueel als affiche ophangen op je syndicaal prikbord.

colofon

Redactie Vakbeweging: Postbus 10 - 1031 Brussel
De teksten voor dit dossier 'Focus op arbeidsongevallen' werden geschreven door Kris Van Eyck, Herman Fonck, Caroline Hielegems en Laurent Lorthioir.
Tel. 02/246.34.81
E-mail: pers@acv-csc.be
Website: www.acv-online.be
Fotografie: Shutterstock en Gevaert Graphics
Vormgeving: Gevaert Graphics
Druk: Corelio Printing
Verantw. uitgever: Dominique Leyon

VOORWOORD

28 april is naar jaarlijkse traditie de werelddag voor veilig en gezond werk, in een aantal landen uitdrukkelijk ook de dag ter herdenking van de slachtoffers van arbeidsongevallen. Geen dag die ongemerkt voorbij mag gaan vindt het ACV. Vandaar ook deze speciale editie van Vakbeweging over arbeidsongevallen in België. En over de vaak onterechte weigering van arbeidsongevallen door verzekeraars.

Eén werkdag op twee sterft in België iemand door een arbeidsongeval. Meer dan de helft daarvan, 75, op de arbeidsplaats zelf. Elke werkdag opnieuw lopen gemiddeld 92 werknemers een blijvende arbeidsongeschiktheid op door een arbeidsongeval. Kille cijfers waar heel veel leed en verdriet achter schuilt. De cijfers verbazen echter niet wanneer je weet dat bij 49% van de 56.957 controles overtredingen van de veiligheidswetgeving werden vastgesteld.

We willen niet enkel treuren om het voorbij leed, maar er samen met u ook werk van maken om die ongevallencijfers terug te dringen. Dat kan door te werken aan de belangrijkste pijnpunten:

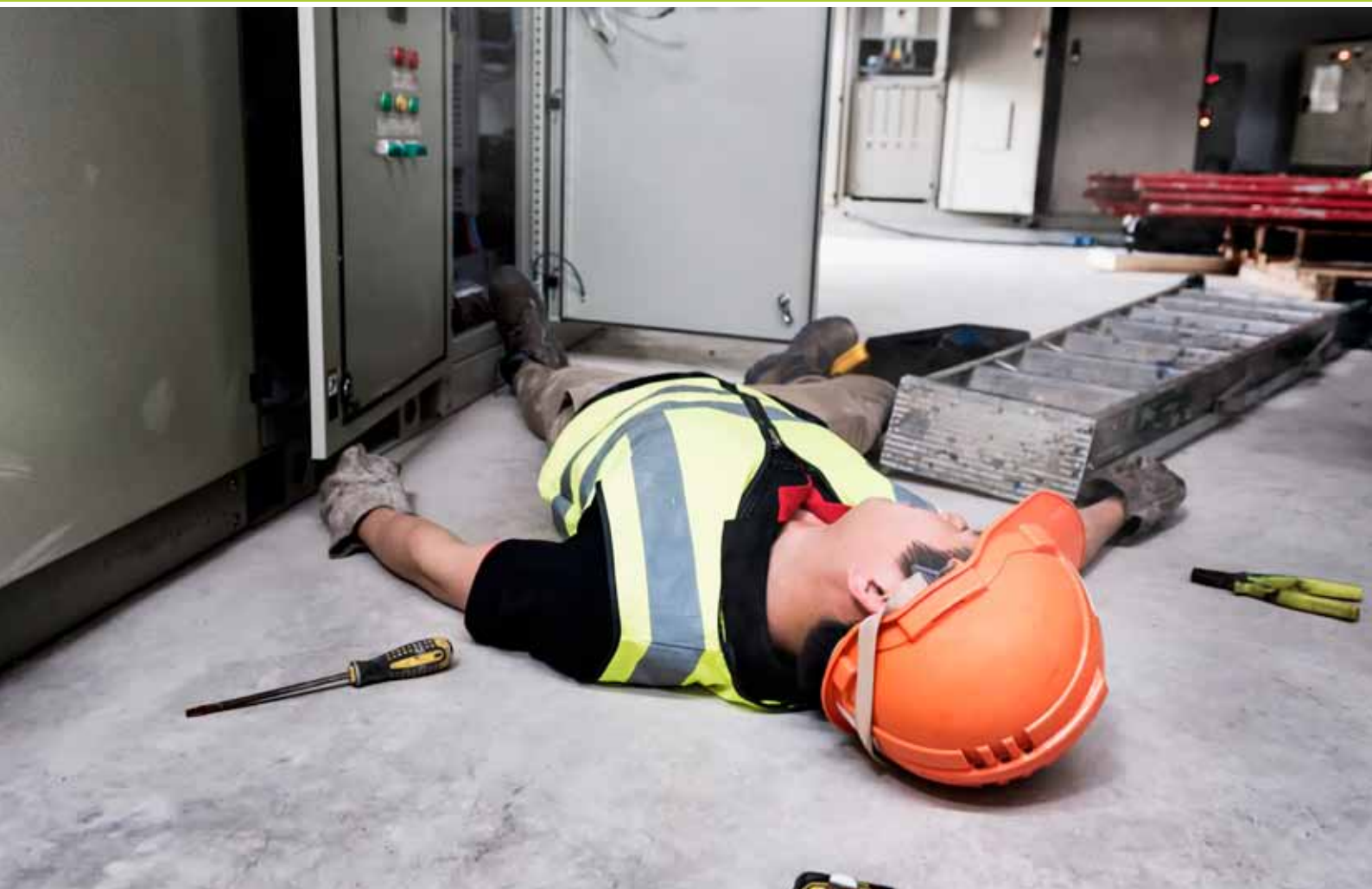
- het doen dalen van de kans op een ernstig arbeidsongeval voor arbeiders en bedienden door betere preventie;
- meer inspecteurs en meer bevoegdheden voor de inspectiediensten die instaan voor de veiligheidswetgeving; werknemers én werkgevers vroegen eerder al samen om een verdubbeling van de mankracht en middelen (in het NAR-advies 1683) omdat we beschamend genoeg amper de helft halen van het Europees gemiddelde aan veiligheidsinspecteurs;
- een aanpak van de recordcijfers inzake arbeidsongevallen bij interim en onderaannemers;
- een betere bescherming en opvolging van arbeidsongevallen van buitenlandse gedetacheerde werknemers;
- slachtoffers van arbeidsongevallen van meet af aan een kopie bezorgen van de aangifte, wat veel procedureproblemen kan voorkomen;
- een aanpak van de wanpraktijken van verzekeraars in het weigeren van arbeidsongevallen waardoor jaarlijks een paar duizend slachtoffers in de kou blijven staan.

Ook internationaal hebben we aandacht voor arbeidsongevallen en arbeidsveiligheid. Dit jaar is het vijf jaar geleden dat Rana Plaza in Bangladesh instortte. In dat fabriekscomplex waren vooral kledingbedrijven gevestigd. 1138 doden en meer dan 2000 gewonden was de trieste balans. Het ACV en Wereldsolidariteit steunen lokale partnerorganisaties die de kledingarbeiders en hun gezinnen bijstaan. Journaliste Sarah Vandoorne en fotografe Lieve Blancquaert gingen vijf jaar na datum poolshoogte nemen. Je krijgt een indringend verslag in woord en beeld in deze speciale editie van Vakbeweging.

Mathieu Verjans
Nationaal secretaris ACV

Anne Léonard
Nationaal secretaris ACV

Focus op arbeidsongevallen

28 april is naar jaarlijkse traditie de werelddag voor veilig en gezond werk. Geen dag die ongemerkt voorbij mag gaan, vindt het ACV, want één werkdag op twee sterft in België iemand door een arbeidsongeval. Meer dan de helft daarvan, 75, op de arbeidsplaats zelf. Elke werkdag opnieuw lopen gemiddeld 92 werknemers een blijvende arbeidsongeschiktheid op door een arbeidsongeval.¹ In 2018 resten er slechts 129 inspecteurs van het Toezicht op het Welzijn op het Werk om de naleving van de welzijnsreglementering in ondernemingen te controleren. Sinds 2004 daalde dit aantal met 35 inspecteurs. Het aantal door de verzekeraars geweigerde arbeidsongevallen is dan weer sterk gestegen: van 2,2% in 1985 tot 11,5% van alle aangegeven arbeidsongevallen in 2016.

In dit dossier kan je de laatste cijfers over de arbeidsongevallen ontdekken, kan je lezen over de verdere afbouw van de welzijnsinspectie en krijg je alle informatie over de geweigerde arbeidsongevallen. Bijzondere aandacht wordt ook besteed aan de duidelijke, maar eenvoudige eis van het ACV aan

de politiek in het kader van deze 28 april. We willen dat alle slachtoffers van een arbeidsongeval onmiddellijk een kopie krijgen van de aangifte bij de arbeidsongevallenverzekering. Een foutieve of onvolledige aangifte is vaak de oorzaak van de weigering van een arbeidsongeval, waardoor het slachtoffer in de kou blijft staan.

De pijnpunten

- Enkel de aangegeven **lichte arbeidsongevallen** (tijdelijke ongeschiktheid) **dalen**.
- De **kans op een ernstig arbeidsongeval** is nu **hoger dan in 1980**.
- Fedris (het vroegere Fonds voor Arbeidsongevallen) raamt dat **voor elk aangegeven arbeidsongeval er twee ongevallen niet worden aangegeven**.
- **Uitzendkrachten** maken **twee keer meer kans** op een arbeidsongeval.
- **Ongevallen van buitenlandse werknemers** met buitenlandse werkgevers worden **niet geregistreerd**.
- **Verzekeraars weigeren sinds 1980 5 keer meer** arbeidsongevallen te erkennen.
- inspectiediensten blijven onderbemand zodat een Belgische onderneming gemiddeld maar **om de 26 jaar een inspectiebezoek** moet verwachten.

¹ Deze cijfers zijn gebaseerd op de statistieken voor de privésector en de openbare sector voor 2016 (www.fedris.be)

Statistieken verbergen werkelijkheid

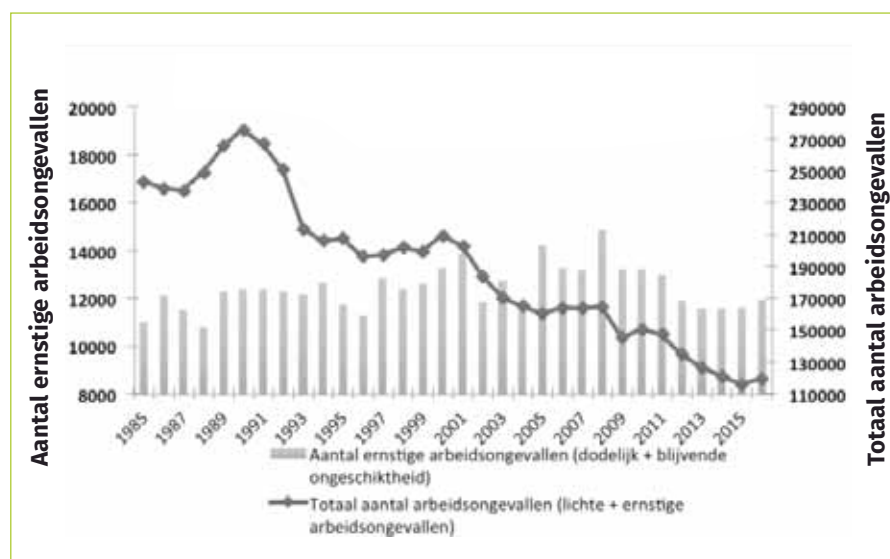
Het aantal arbeidsongevallen op de arbeidsplaats in de privésector is de laatste 27 jaar systematisch gedaald (zie grafiek 1). Dat is goed, want niemand wil meer arbeidsongevallen. Een daling was ook te verwachten: ondernemingen leveren preventie-inspanningen, de meest gevaarlijke werkzaamheden verdwijnen stilaan en we kennen een sterke verschuiving van industriële activiteiten naar jobs in de administratie en dienstverlening. De cijfers verbergen echter een deel van de werkelijkheid, want die voortdurende daling gebeurt vrijwel exclusief voor lichte arbeidsongevallen, deze met tijdelijke of zonder arbeidsongeschiktheid. Dat cijfer is meer dan gehalveerd sinds 1985. Maar in de duizenden aangegeven ongevallen met blijvende ongeschiktheid is er al die jaren helemaal geen dalende trend, integendeel. In 2016 waren dat er 11.928, bijna 1000 meer dan in 1985. Zelfs wanneer we deze cijfers opsplitsen naar arbeiders en bedienden, en via de RSZ-cijfers rekening houden met de schommelingen in tewerkstelling, dan nog zien we geen daling (zie grafiek 2). Voor zowel de arbeiders als de bedienden is het aantal ernstige arbeidsongevallen per 1000 werknemers nog steeds hoger dan in 1980. Wanneer we Fedris naar een verklaring vragen, kunnen ze hierop niet antwoorden.

We meten in de officiële statistieken trouwens enkel de aangegeven en door de verzekeraars erkende arbeidsongevallen. Dat er een belangrijke onderaangifte van lichte arbeidsongevallen bestaat, bleek al in 2007 uit een verslag van het toenmalige Fonds voor Arbeidsongevallen, nu Fedris: "Bijgevolg kan men stellen dat er slechts maximum 32% van de ongevallen van de gecontroleerde werkgevers in de officiële schadestatistieken van

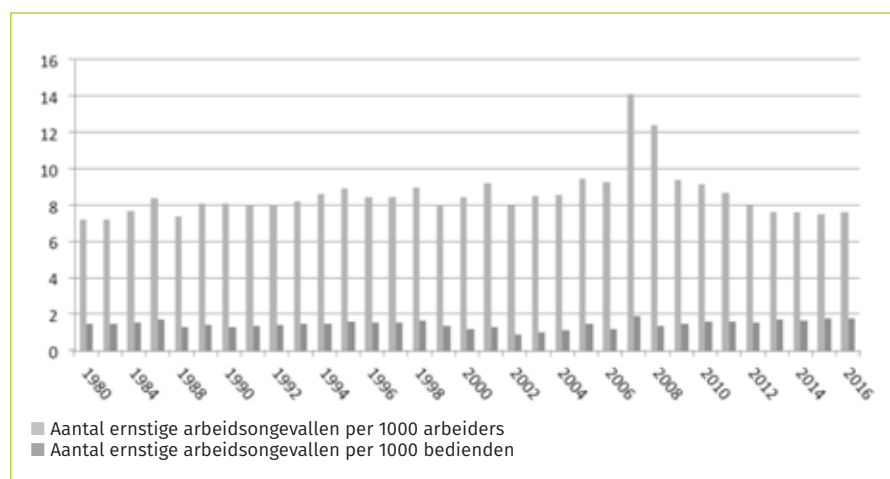
het Fonds voor Arbeidsongevallen geregistreerd worden". Dit verslag onderzocht ook de oorzaken van de onderaangifte. Er werden afspraken gemaakt met verzekeraars om bepaalde ongevallen niet aan te geven als arbeidsongeval, soms met speciaal voorgedrukte formulieren. Voor bepaalde types van ongevallen, zoals sportongevallen op het werk of schade aan brillen werd

een andere verzekeringspolis afgesloten, die minder gunstig is voor de werknemer. Ongevallen werden niet aangegeven omwille van de administratieve overlast of omwille van het imago en de schadestatistiek van de onderneming. Ongevallen zonder externe medische kosten of zonder arbeidsongeschiktheid werden vaak ook intern bekostigd. Zware ongevallen

Grafiek 1: Aantal ongevallen op de werkplek in de privésector

Grafiek 2: Frequentiegraad ernstige arbeidsongevallen in de privésector

niet aangeven is dan weer niet aantrekkelijk: daarvoor lopen de kosten te hoog op.

Sinds 2014 moeten lichte arbeidsongevallen trouwens niet langer aangegeven worden bij de verzekeraar. De wetgeving definieert lichte arbeidsongevallen als ongevallen die geen loonverlies of arbeidsongeschiktheid tot gevolg hebben en waarvoor de tussenkomst van een geneesheer niet nodig is. Deze lichte arbeidsongevallen moeten enkel genoteerd worden in het EHBO-register van de onderneming en zien we dus niet meer verschijnen in de statistieken. Hoed u dus voor Belgische statistieken over arbeidsongevallen waarbij naar het totaal aantal aangegeven ongevallen gekeken wordt. De jaarlijkse goednieuwsshow over de arbeidsongevallen verbergt de werkelijke situatie. Kijk zeker ook, en niet in het minst, naar wat er gebeurt met de ernstige arbeidsongevallen.

Ook in de publieke sector gebeuren arbeidsongevallen

De hierboven vermelde ongevallen-cijfers voor België, die in de pers verschijnen, zijn onvolledig. Ongevallen van statutaire ambtenaren in openbare diensten met inbegrip van risicovolle bedrijven als bijvoorbeeld bpost, de NMBS, openbare vuilnisophaaldiensten,... zijn hier niet inbegrepen. Deze cijfers worden apart gepubliceerd. De meest recente cijfers, van 2016, spreken van 47.421 aanvaarde arbeidsongevallen. 15 ongevallen kenden een dodelijke afloop, waarvan 9 op de arbeidsplaats. Arbeidsongevallen van militairen vallen volledig buiten deze statistieken.

Verborgene arbeidsongevallen van buitenlandse werknemers

Vanuit de inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk krijgen we signalen dat het aantal dodelijke arbeidsongevallen op het terrein hoger is dan het aantal dat we in de statistieken terugvinden. Arbeidsongevallen van buitenlandse werknemers, waarvan hun werkgever in het buitenland gevestigd is, vallen onder de vaak slechtere buitenlandse arbeidsongevallen-regeling. Deze ongevallen komen dan ook nooit in de Belgische statistieken terecht. Uit de statistieken van buitenlandse werknemers die wel voor een Belgische werkgever werken, blijkt dat dit een belangrijk probleem is: in deze groep van werknemers vielen 10 of bijna 1 op 7 van de 66 doden (in de privésector) op de arbeidsplaats in 2016.

Uitzendkrachten: een kwetsbare groep

Dat uitzendkrachten meer kans maken op een arbeidsongeval lijkt niet onlogisch, want ze zijn vaak jong en hebben een beperkte anciënniteit in de onderneming en dus minder ervaring. Maar er is meer. Het selectieproces verloopt zeer snel waardoor de juiste

man/vrouw niet steeds op de juiste plaats terechtkomt. De informatie, opleiding en begeleiding van uitzendkrachten laat vaak ook te wensen over. In 2016 hadden 8570 uitzendkrachten een arbeidsongeval met minstens één dag werkonbekwaamheid. 959 onder hen liepen een blijvende arbeidsongeschiktheid op en 6 vonden de dood. Wanneer je deze cijfers vergelijkt met

het aantal arbeidsongevallen bij 'gewone' werknemers dan zie je dat de kans op een ongeval voor een uitzendkracht dubbel zo groot is. De berekening in de tabel wordt apart gemaakt voor arbeiders en bedienden omdat we zo rekening houden met het feit dat arbeiders oververtegenwoordigd zijn bij uitzendkrachten (60,6%) en we willen een vertekend beeld voorkomen.

Tabel 1: Aantal arbeidsongevallen in 2016 met minstens één dag werkonbekwaamheid per duizend VTE: uitzendkrachten vergeleken met de privésector zonder de uitzendkrachten

	Uitzendkrachten arbeiders	Privésector arbeiders zonder uitzendkrachten	Uitzendkrachten bedienden	Privésector bedienden zonder uitzendkrachten
Aantal VTE 2016	65.737 ¹	862.714 ²	42.798 ¹	1.290.327 ²
Aantal arbeidsongevallen	7549 ¹	45.454 ³	1021 ¹	15.012 ³
Aantal arbeidsongevallen per 1000 VTE	114,84	52,69	23,86	11,63
Verhouding uitzendkrachten/privésector	2,18		2,05	

1 Bron: Preventie en interim, de centrale preventiedienst voor de uitzendsector: www.p-i.be. Het aantal gepresteerde uren uitzendarbeid werd gedeeld door 176 uur (38-uren week) om tot het aantal VTE te komen

2 Bron: www.rsz.be: tabellen arbeidsvolume 2016/2 (situatie 30 juni 2016).

3 Bron: www.fedris.be: statistieken arbeidsongevallen op de arbeidsplaats in de privésector, 2016.

**DAT UITZENDKRACHTEN MEER
KANS MAKEN OP EEN AR-
BEIDSONGEVAL LIJKT NIET
ONLOGISCH, WANT ZE ZIJN
VAAK JONG EN HEBBEN EEN
BEPERKTE ANCIËNNITEIT IN DE
ONDERNEMING EN DUS MINDER
ERVARING.**

De afbouw van de welzijnsinspectie gaat door

De inspecteurs van de inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk moeten bij alle werkgevers van dit land toezien op de toepassing van de welzijnsreglementering. Hun taken- en opdrachtenpakket is de laatste jaren alleen maar

toegenomen. Het inspectiekader daarentegen is alleen maar afgenomen. In tabel 2 staat de evolutie van het aantal inspecteurs in de centrale diensten en in de verschillende provincies (buitendiensten) van 2014 tot 2018.

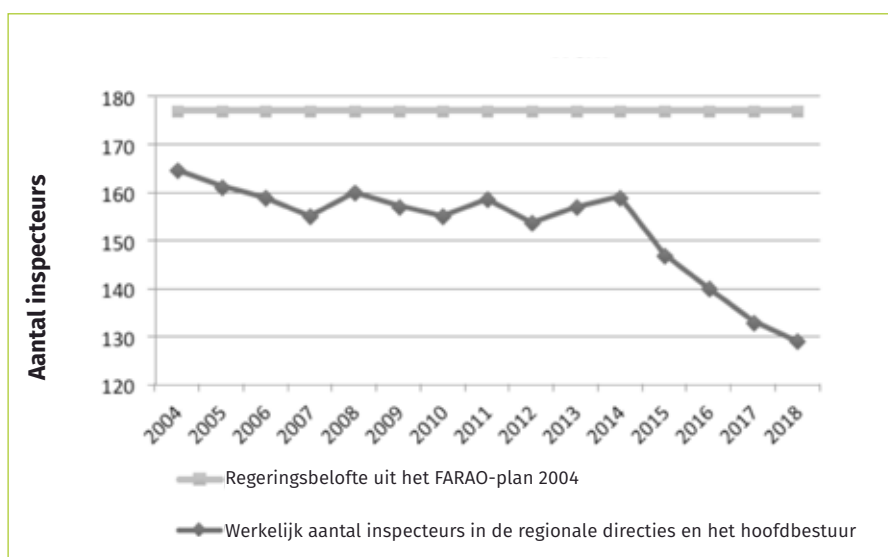
In deze periode zien we een zeer sterke daling van het aantal inspecteurs. Hiermee glijden we steeds verder weg van een regeringsbelofte uit 2004 in het roemruchte Federaal actieplan voor de reductie van arbeidsongevallen (Farao). In dit actieplan werd de politieke belofte gedaan om in 2004 alle vertrekkende inspecteurs te vervangen en daar bovenop 14 inspecteurs aan te werven. Concreet betekende dit dat het aantal inspecteurs in de centrale diensten en in de verschillende buitendiensten moest stijgen tot 177. In grafiek 3 kan je zien dat we na 14 jaar dit aantal in 2018 duidelijk niet bereiken (129). Integendeel, er zijn nu zelfs 35 inspecteurs minder dan in 2004 (164).

Tabel 2: Aantal inspecteurs Toezicht op het Welzijn op het Werk

	2014	2015	2016	2017	2018
Hoofdbestuur	5	6	6	5	5
Buitendiensten	154	141	134	128	124
• West-Vlaanderen	16	13	14	16	16
• Oost-Vlaanderen	17	16	16	16	16
• Antwerpen	22	19	20	16	15
• Limburg - Vlaams-Brabant	25	23	23	21	20
• Brussel	19	18	14	13	12
• Henegouwen	20	20	17	17	17
• Namen, Luxemburg en Waals Brabant	19	17	16	16	16
• Luik	16	15	14	13	13
Totaal hoofdbestuur en buitendiensten	159	147	140	133	129

Grafiek 3: Evolutie personeelsbestand Toezicht op het Welzijn op het Werk

Gemiddeld één inspectiebezoek om de 26 jaar

Het jaarverslag van de inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk berekende elk jaar in detail de gevolgen van het beperkte aantal inspecteurs. Onder ander werd het aantal inspecties in ondernemingen en bouwerven vermeld en het aantal inspecteurs per onderneming en per werknemer. Nu is ook dit jaarverslag slachtoffer geworden van het dalende aantal personeelsleden. Sinds 2013 wordt het jaarverslag van de inspectie niet meer gemaakt. We moeten ons dus nog steeds baseren op de cijfers van 2012. In 2012 telde de RSZ 274.436 vestigingsplaatsen van privéondernemingen en overheidsinstellingen met in totaal 3.816.435 werknemers (koppen). Het toezicht hierover moest op dat moment worden uitgevoerd door 144,7 inspecteurs (in VTE) van de buitendiensten. De 9 inspecteurs van de centrale diensten werden in het jaarverslag niet meegerekend omdat ze geen inspectiebezoeken uitvoeren. Elke inspecteur stond daarmee in voor 1897 ondernemingen en voor het toezicht op de werksituatie van 26.375 werknemers. In 2018 zijn er echter nog maar

124 inspecteurs in de buitendiensten. Elke inspecteur staat nu in voor 2.301 ondernemingen en 31.328 werknemers (gebaseerd op de laatst beschikbare RSZ-cijfers). Op 6 jaar tijd is de situatie dus enkel verslechterd.

Ondernemingen bezoeken is niet de enige opdracht van de inspectie: er moeten verslagen worden gemaakt, adviezen gegeven, opvolgingsbezoeken ingepland, enz. waardoor het aantal mogelijke bezoeken beperkt is. Het jaarverslag vermeldde in 2012 een totaal van 33.158 inspectiebezoeken, maar dit slechts bij 12.747 verschillende ondernemingen (8016 vestigingseenheden en 4731 bouwerven). Op basis hiervan kwamen we tot het onthutsende cijfer van gemiddeld 1 inspectiebezoek van elke onderneming om de 21,5 jaar. Wanneer we deze cijfers extrapoleren naar het aantal inspecteurs van de buitendiensten in 2018, namelijk 124, dan wordt elke vestigingsplaats van privéondernemingen en overheidsinstellingen slechts 1 keer om de 26 jaar bezocht. Een werkgever in België mag vrij gerust zijn: met de

huidige personeelsbezetting moet hij tot 2044 slechts één bezoek van de inspectie verwachten. De internationale conventies van de internationale arbeidsorganisatie, die België mee ondertekende, gaan uit van aanbevelingen om elke onderneming minstens één keer per jaar te bezoeken. Het is onmogelijk deze doelstelling zelfs maar te benaderen met het huidig aantal inspecteurs.

Komt er een einde aan de afbouw van de welzijnsinspectie?

De cijfers van het aantal inspecteurs zijn ronduit dramatisch te noemen. Slechts 124 inspecteurs zijn op het terrein actief. Ondanks het harde en goede werk van deze inspecteurs is het onbegonnen werk om nog een kwaliteitsvolle inspectie op poten te zetten, die de nodige garanties kan bieden naar de veiligheid en de gezondheid van de werknemers.

Zo werden bijvoorbeeld recent een aantal wetswijzigingen doorgevoerd die de informatieplicht van ondernemingen aan de inspectie afbouwen. Het jaarverslag van de interne dienst PB moet niet langer opgestuurd worden en het melden van het werken bij overdruk of met bepaalde gevaarlijke stoffen werd geschrapt in de wetgeving. Nieuwe schrappingen werden aangekondigd. Telkens was een gebrek aan mankracht en middelen bij de inspectie een belangrijk argument. Het ACV vindt het niet van goed beleid getuigen om al vele jaren sterk te besparen op de inspectiediensten, vervolgens vast te stellen dat er te weinig inspecteurs zijn om de informatie die ze krijgen nuttig te gebruiken, en dan maar de informatieverplichtingen voor ondernemingen af te bouwen.

De besparing op deze belangrijke overheidsdienst heeft de grens van het toelaatbare al lang overschreden. De regering gaf recent wel groen licht voor de aanwerving van 10 extra inspecteurs, maar die zullen worden ingezet in het kader van de wetgeving over de re-integratie van langdurig zieke werknemers. Er zou beter meer geïnvesteerd worden in preventie zodanig dat werknemers na hun werk gewoon gezond terug naar huis kunnen.

BIJ DE HELFT VAN DE CONTROLES
STELT DE INSPECTIE OVERTREDINGEN
VAN DE VEILIGHEIDSWETGEVING VAST.

Geen sanctiebeleid voor overtredingen van wetgeving

In 2012 (nogmaals, recentere cijfers zijn niet beschikbaar) werden bij 49% van de 56.957 controles overtredingen van de veiligheidswetgeving vastgesteld. Toch werd voor slechts 705 inbreuken een proces-verbaal opgesteld: 140 hiervan werden geseponeerd, voor 130 werd een vervolging ingesteld en 435 dossiers wachten nog op een beslissing van de auditeur. De wetgeving voorziet ook in de mogelijkheid van een administratieve boete. Probleem is dat er enkel administratieve boetes worden opgelegd wanneer er geen strafvervolging wordt ingesteld door de arbeidsrechtbank. Tussen het opstellen van een proces-verbaal en een definitieve uitspraak door hetzij de rechtbanken of de studiedienst van de FOD WASO (dienst administratieve geldboeten), verloopt een grote tijd-

spanne. De inspectiediensten zouden een 'lik op stuk'-beleid moeten voeren. Een lijst met zware overtredingen moet net als in het verkeer worden gekoppeld aan een efficiënt boetesysteem. Zo kunnen heel wat ziektes en ongevallen worden vermeden.

Een correcte vergoeding start bij een correcte aangifte van arbeidsongeval

De getuigenissen hierna van de medewerkers van de juridische diensten van het ACV spreken voor zich. Een correcte vergoeding van een slachtoffer van een arbeidsongeval start bij een correcte aangifte van het ongeval door de werkgever. Wanneer deze aangifte foutieve of onvolledige informatie bevat, dan leidt dit vaak tot een onterechte weigering van het ongeval door de arbeidsongevallenverzekering.

Tom De Laat

Elisabeth Lovecchio

Sabrina Arduini

Johan Van Snick

Isabelle Mertens

Dringende wetswijziging gevraagd

Volgens de huidige wetgeving ziet het slachtoffer niet welke informatie wordt opgenomen in de aangifte van het arbeidsongeval. Daarom vraagt het ACV dringend een wetswijziging zodanig dat het slachtoffer onmiddellijk een kopie krijgt van de aangifte. Zo ontstaat de mogelijkheid om snel de aangifte aan te vullen of te corrigeren. Slachtoffers kunnen dit zelf doen of hiervoor een beroep doen op de dienstverlening van het ACV. Een tussenkomst van de vakbond, zo vroeg mogelijk in de procedure, zorgt ervoor dat weigeringen vermeden of rechtgezet worden.

Tom De Laat, dienst arbeidsrecht ACV

“De problemen beginnen vaak doordat mensen de aangifte niet te zien krijgen.”

Er loopt al eens wat mis met de aangifte van een arbeidsongeval. De aangifte is onvolledig, de feiten worden niet correct weergegeven,... Gevolg is dat het arbeidsongeval wordt geweigerd door de verzekeraar en dat het slachtoffer niet wordt vergoed. Het ACV kan slachtoffers helpen om alsnog hun rechten op te eisen. We spraken met Tom De Laat van de dienst arbeidsrecht ACV Provincie Antwerpen. Hij behandelt arbeidsongevallendossiers.

“De problemen beginnen vaak doordat mensen de aangifte niet zien. Zo was er onlangs een buschauffeur die na zijn laatste rit een controle van zijn bus deed. Hij kijkt na of er niets is blijven liggen en sluit de ramen. Tijdens het sluiten van een raam glijdt hij uit en komt hij met zijn ribben terecht op een leuning van een stoel. Op de aangifte werd door de werkgever vermeld dat hij was gestruikeld over een ijzeren staaf. Verzekeraars vragen soms extra informatie over het ongeval en sturen naar het slachtoffer een vragenlijst.

Die vragenlijst werd door het slachtoffer in eer en geweten ingevuld. De verzekeraar zei daarop dat de verhalen op de aangifte en op de vragenlijst tegenstrijdig waren. Gevolg was dat het ongeval werd afgewezen. Daarna komen deze mensen bij ons terecht en vertellen ze wat er is gebeurd.”

Wat doe je dan in zo'n geval?

“Eerst en vooral vraag ik bij de verzekeraar de aangifte op. Op dat moment merk je al of mensen inspraak hebben gehad bij de aangifte of niet. Als

er tegenstrijdigheden zijn dan probeer ik die te achterhalen. Ik probeer ook nog getuigenverklaringen te zoeken. Als er geen ooggetuigen waren, kunnen het ook collega's zijn waaraan het slachtoffer meteen na het ongeval zijn verhaal heeft verteld. Soms is er in bedrijven ook een EHBO-dagboek waarin een vermelding wordt gemaakt. Bij een arbeidswegongeval bij glad wegdek vraag ik een attest bij het KMI. Ik maak dan een motivatie en ga pleiten in de rechtbank. In het geval van de buschauffeur motiveerde ik dat wanneer hij zijn bus nakijkt na de laatste rit, dat het dan ook normaal is dat hij de ramen sluit. Ik vermeldde ook dat hem niet kon worden verweten dat de aangifte niet correct werd ingevuld. Rechtspraak zegt dat als er geen getuigen zijn, de verklaringen van het slachtoffer als bewijs gelden wanneer er nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens zijn.”

Mocht het slachtoffer een kopie gekregen hebben van de aangifte, had de weigering dan kunnen worden vermeden?

“Een kopie kan zeker nuttig zijn, dan kan het slachtoffer zien wat er wordt doorgegeven aan de verzekeraar. Nu sturen werkgevers de aangifte naar de verzekeraar zonder dat het slachtoffer weet wat er werd ingevuld. Het slachtoffer gaat er van uit dat alles correct werd doorgegeven, maar wordt dan achteraf verrast met een weigering van de verzekeraar. Mocht het slachtoffer de aangifte of een kopie ervan zien, dan kan er sneller worden ingegrepen.”

TOM DE LAAT: “MOCHT HET SLACHTOFFER DE AANGIFTE OF EEN KOPIE ERVAN ZIEN, DAN KAN SNELLER WORDEN INEGEGREPEN.”

Elisabeth Lovecchio, Sabrina Arduini, Johan Van Snick en Isabelle Mertens, dienst arbeidsrecht ACV

“Meld een arbeidsongeval zo snel mogelijk bij je werkgever.”

Was je slachtoffer van een ongeval op je werk of op je woon-werktraject? Vergeet zeker niet om dit zo snel mogelijk te melden bij je werkgever, ook al gaat het om een ongeval dat niet meteen ernstig lijkt. Het kan immers zware gevolgen hebben. Helaas gebeurt het heel vaak dat de verzekeringsmaatschappijen weigeren om een arbeidsongeval te erkennen. In zo'n geval kan je als ACV-lid vragen om gratis te worden geholpen door onze rechtskundige diensten. Onze juristen worden regelmatig aangesproken in het kader van arbeidsongevallen van zeer uiteenlopende aard.

Met ‘eenvoudige’ brief vermijden dat zaak voor rechtbank komt

Vaak kun je met een ‘eenvoudige’ brief vermijden dat de zaak voor de rechtbank moet komen. Elisabeth Lovecchio, juriste bij CSC Mons – La Louvière: “In vele gevallen weigert de verzekeraar om een arbeidsongeval te erkennen. De verzekeraar ontvangt de door de werkgever ingevulde ongevalsangifte en roept in dat er ‘onvoldoende bewijs’ is om te besluiten dat het om een arbeidsongeval gaat. Zodra het lid contact met ons opneemt, stellen we een dossier samen met alle beschikbare elementen (ongevalsangifte, eventuele getuigenissen, medisch certificaat als de werknemer na zijn ongeval een dokter heeft bezocht, enz.). Nadien sturen we dan een brief met al dat bewijsmateriaal naar de verzekeraar. In het algemeen zet die dan een stap terug en erkent het arbeidsongeval. Het is dus niet altijd nodig om naar de rechtbank te stappen. Deze oplossing vergt weinig tijd en het slachtoffer kan snel worden vergoed. Als het lid echter niet de reflex heeft om contact met ons op te nemen om de beslissing van de verzekeraar te betwisten, zal hij niet worden vergoed. Je reageert best heel snel. Toch hebben we soms geval-

len waarbij het ongeval plaatshad vele maanden ervoor. Als we dan nog voldoende bewijzen kunnen verzamelen, slagen we er toch in om de verzekeraar het arbeidsongeval alsnog te laten erkennen.”

Arbeidsongevalsangifte is onvolledig

Volgens FEDRIS¹ gebeurt het regelmatig dat de verzekeraar een arbeidsongeval weigert te erkennen omdat de werkgever de ongevalsangifte slecht heeft ingevuld. Sabrina Arduini, juriste bij CSC Luxembourg: “Te vaak is de ongevalsangifte onvolledig: de datum of eventuele getuigen worden niet vermeld. Enkel de oorzaak van het ongeval wordt uiteengezet, maar niet het ongeval op zich. Er wordt dikwijls gesproken over de letsels, maar niet over het eigenlijke ongeval enz. Zonder getuige, datum of gedetailleerde beschrijving van het ongeval weigert de verzekering systematisch om een arbeidsongeval te erkennen. Het probleem is dat de werkgever niet wettelijk verplicht is om de ongevalsangifte onmiddellijk mee te delen aan de werknemer. Als dat wel het geval was, zouden we als vakbond vaker een minnelijke schikking met de verzekeraar

kunnen afsluiten in plaats van langs de rechtbank te moeten gaan.”

Belangrijk om snel een arts te raadplegen

Sabrina Arduini: “Heel vaak is een werknemer slachtoffer van een op het eerste gezicht ‘licht ongeval’. Pas enkele dagen later, als de pijn erger wordt of aanhoudt, beslist hij om bij zijn dokter langs te gaan. Rekening houdend met de termijn wordt het dan echter moeilijker om een rechtstreekse link te leggen tussen het arbeidsongeval en het letsel, vooral als de persoon bijvoorbeeld een sport beoefent.”

Ongeval op de weg van of naar het werk

Te vaak associëren we een arbeidsongeval met de eigenlijke werkplek. De verzekering dekt evenwel ook ongevallen die plaatsvinden op de weg tussen je woonplaats en je werkplek. Johan Van Snick, jurist bij ACV Brussel-Halle-Vilvoorde: “We hadden recent een werkneemster die na haar werkdag onderweg naar huis haar enkel verstuikte op het voetpad en op haar knie viel. Voorbijgangers hielpen haar opstaan en zetten nadien hun weg verder. Ze voelde onmiddellijk een hevige pijn aan haar knie die ook de volgende dag aanhield. Ze ging dus naar haar huisarts om zich te laten verzorgen. Gelukkig had het ongeval geen ernstige gevolgen maar de verzekeraar weigerde het te erkennen als een arbeidsongeval. Volgens hem waren er geen identificeerbare getuigen (het slachtoffer had niet de moeite genomen om de identiteit te vragen van de mensen

1 Vroeger het Fonds voor Arbeidsongevallen en het Fonds voor Beroepsziekten

die haar hadden geholpen gezien het korte en 'banale' voorval). De enige basis was dus de aangifte van het slachtoffer, wat de verzekeraar onvoldoende vond. We hebben de zaak dus voor de arbeidsrechtbank gebracht en dankzij het dossier dat we hadden samengesteld², werd het arbeidsongeval alsnog erkend en kon ons lid worden vergoed."

Een arbeidsongeval kan dramatische gevolgen hebben

Een 'gewoon' ongeval kan jammer genoeg leiden tot onverwachte, ernstige complicaties. Elisabeth Lovecchio: "Eén van onze leden kwetste zich op een werf. Toch droeg hij de door de werkgever geleverde veiligheidsuitrusting. Hij liep in een nagel die zich door de zool van zijn veiligheidsschoen een weg boorde in zijn voet. Ondanks de ongevalsangifte heeft de verzekeraar geweigerd om het arbeidsongeval te erkennen. Het slachtoffer vroeg dus juridische bijstand van het ACV en wij kregen van de verzekeraar de erkenning dat het om een arbeidsongeval ging. Ondertussen traden na het – in eerste instantie onschuldig lijkende – ongeval complicaties op: de voet van het slachtoffer moest worden geamputeerd (het slachtoffer leed aan diabetes). Bovenop deze tragedie voor het slachtoffer weigerde de verzekeraar in te staan voor de bijkomende kosten van die complicaties. Volgens hem was de amputatie te wijten aan de ziekte van de werknemer en niet aan het arbeidsongeval zelf. Momenteel strijden wij voor de arbeidsrechtbank om de verzekeraar de complicaties te laten erkennen als een gevolg van het arbeidsongeval, en dus om de werknemer te vergoeden." Zonder juridische bijstand van het ACV waarop het lid dankzij zijn bijdrage recht heeft, zou dit lid de extra zorg hebben van een advocaat te vinden (en te betalen) om hem te verdedigen.

ALS JE WACHT MET DE AANGIFTE
IS DE KANS GROTER DAT DE
VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJ WEIGERT
OM HET ARBEIDSONGEVAL TE ERKENNEN.

Een arbeidsongeval is niet steeds het resultaat van een fysieke aandoening

Vaak wordt vergeten dat een arbeidsongeval ook een psychologisch trauma als oorzaak kan hebben. Isabelle Mertens, juriste bij CSC Charleroi-Sambre & Meuse: "Wij krijgen regelmatig werknemers over de vloer die slachtoffer werden van een arbeidsongeval met als oorzaak geweld, pesterijen, ongewenst seksueel gedrag of een psychologische schok. We hebben voor de arbeidsrechtbank bijvoorbeeld een werknemer moeten verdedigen die veiligheidsagent was in de luchthaven. Tijdens zijn opdracht kwam hij veel in contact met migranten. Hij was telkens diep geschokt door de ellende en de verschrikkelijke omstandigheden waarin ze leefden. Als reactie op die schok ontwikkelde hij ernstige huidaandoeningen, maar de verzekeraar weigerde het arbeidsongeval te erkennen omdat hij de link niet zag tussen de psychologische schok en de fysieke gevolgen. We hadden ook een lerares die gepest werd omdat ze homoseksueel was. Ze kreeg een resem beledigingen over haar heen en werd belachelijk gemaakt toen in haar oude school haar geaardheid aan het licht kwam. Het slachtoffer was diep geschokt en heeft

haar werk gedurende meer dan een jaar onderbroken! Uiteraard weigerde de verzekeraar de link tussen oorzaak en gevolg en dus het arbeidsongeval te erkennen. We zijn naar de rechtbank moeten stappen om gelijk te krijgen."

Deze uiteenlopende gevallen leren dat het eerste wat je moet doen als je slachtoffer wordt van een arbeidsongeval (of van een ongeval op het woon-werktraject) is dat je het ongeval zo snel mogelijk aangeeft. Het is absoluut nodig om zoveel mogelijk bewijzen te verzamelen, ook al lijkt het op het eerste gezicht een onschuldig ongeval zonder gevolgen. Zo is het belangrijk om zo snel mogelijk een dokter te raadplegen, de gegevens van rechtstreekse of onrechtstreekse getuigen van het ongeval te noteren, enz.

Neem onmiddellijk contact op met het ACV-dienstencentrum in je buurt als de verzekeraar weigert om het arbeidsongeval te erkennen. Je ACV-bijdrage staat garant voor professionele juridische bijstand zonder kosten. Onze juristen zullen je dossier ter harte nemen en je helpen om je arbeidsgeval te laten erkennen. Dat is een absolute vereiste om vergoed te worden. "Knoop in je achterhoofd dat het slechts heel zelden gebeurt dat wij geen herziening van het dossier bij de arbeidsrechtbank krijgen, ook al moeten wij daar soms lang voor strijden!", besluit Sabrina Arduini.

² Contact met de werkgever van bij het opengaan van de kantoren de dag nadien om het ongeval aan te geven, ongevalsangifte, dokterscertificaat, enz.

Wat te doen bij een arbeidsongeval?

1. Meld elk arbeidsongeval onmiddellijk bij je werkgever.

De werkgever moet een ongeval binnen de 8 dagen aangeven bij zijn verzekering. Doet de werkgever dit niet, dan kan het ACV je helpen bij de aangifte. De verzekeraar, en niet de werkgever, bepaalt of het ongeval een arbeidsongeval is. In de overheidssector en het onderwijs bestaat een aparte regeling voor arbeidsongevallen. Informeer je bij het ACV.

2. Meld ook de kleine ongevallen!

De gevolgen van een onschuldig ongeval kunnen erger worden en leiden tot langdurige ongeschiktheid of grote medische kosten. Als er een dokter nodig was, is de aangifte verplicht.

3. Bewijs je arbeidsongeval met deze drie elementen.

- a. Het ongeval is een plotse gebeurtenis;
- b. Het gebeurde tijdens de uitvoering van het contract of op de weg van en naar het werk;
- c. Er is 'schade' (een fysiek of mentaal letsel).

4. Voeg een bewijs toe bij de aangifte.

Dit kan gaan van namen van getuigen van het ongeval, of personen met wie je sprak over het ongeval, attesten van een dokter of een verzorgende. Teken nooit een verklaring die de feiten onjuist beschrijft.

5. Breng je ziekenfonds op de hoogte.

In afwachting van een definitieve beslissing van de verzekering, komt het ziekenfonds op jouw vraag tussen in de medische kosten en betaalt het een eventuele uitkering door arbeidsongeschiktheid.

Wat is een arbeidsongeval?

Een arbeidsongeval is een ongeval op het werk of onderweg van en naar het werk.

Hoe zit het met je loon?

Tijdens je arbeidsongeschiktheid na een arbeidsongeval wordt een begrensde loon doorbetaald. De verzekeraar betaalt ook alle medische kosten. Dat geldt ook voor schade aan brillen, hoorapparaten enz.

Problemen?

Weigert de verzekering het arbeidsongeval te erkennen? Loopt het mis bij de aangifte of gebeurt de uitbetaling niet zoals het hoort? Neem dan contact op met het ACV.

Jaarlijks zijn er in België

170 000

slachtoffers van een arbeidsongeval.

20 000

werknemers houden er een blijvend letsel aan over.

120

van hen overleven het ongeval niet.

28 april is de werelddag voor veilig en gezond werk. Op die dag herdenken de vakbonden wereldwijd de slachtoffers van arbeidsongevallen

Wat kan het ACV voor jou doen?

- Je krijgt hulp als het fout loopt met de werkgever of verzekering.
- We helpen je om zelf aangifte te doen van een arbeidsongeval (als je werkgever dit weigert).
- Je krijgt juridisch advies en we stappen naar de arbeidsrechtbank indien nodig.
- Wil je terug aan het werk? Dan helpen we je bij je re-integratieproces.

Waarom lid worden?

Het ACV-lidmaatschap verdient je snel terug. We zorgen dat je de vergoedingen krijgt waarop je recht hebt. Naast informatie, begeleiding en juridische bijstand, helpen we je met papierwerk (over de aangifte, gewaarborgd loon, ontslag tijdens een ziekteperiode, tussenkomsten van de mutualiteit, enz.). Want zeker in moeilijke tijden kan je op ons rekenen.

→ Surf naar www.acv-online.be en klik op 'Lid worden'.

Ondernemingen met een vakbond zijn veiliger en gezonder

Het ACV werkt hard om je werkplek veiliger en gezonder te maken. De ACV-militanten krijgen informatie over de aanwezige risico's en geven advies over hoe werknemers te beschermen. Ze overleggen hierover met de werkgever.

Ervaar je een onveilige of ongezonde situatie? Dan zijn onze militanten het eerste aanspreekpunt. Ze zetten het probleem voor jou op de agenda van het overleg met de werkgever en zoeken mee naar een oplossing. Zo kunnen we samen ongevallen en ziektes voorkomen.

Werk je in een kmo én er zijn geen ACV-militanten aanwezig in je onderneming? Bel dan naar een van onze contactcentra of ga langs bij het ACV-dienstencentrum in je buurt.

Een vraag? Bel naar het contactcenter in jouw regio.

• Brussel	02 557 88 88
• Antwerpen	078 15 20 58
• Mechelen	015 45 46 47
• Kempen	078 15 16 16
• Oost-Vlaanderen	09 244 21 11
• West-Vlaanderen	051 23 58 00
• Leuven	078 15 15 99
• Limburg	11 30 60 00

ACV in je buurt

Kom langs in het ACV-dienstencentrum in je buurt. We verwelkomen je zonder of mét afspraak.

Onze kantoren en openingsuren vind je op adressen.acv-online.be.

**Arbidsongevallen zijn geen toeval.
Voorkom ze.**

DE VASTSTELLINGEN VAN FEDRIS
TONEN ONDUBBELZINNIG AAN DAT HET
WEL DEGELIJK FOUT LOOPT EN DAT
VERZEKERAARS VAAK SLACHTOFFERS TEN
ONRECHTE AFWIMPELEN. VERMOEDELIJK
WORDT JAARLIJKS AAN MINSTENS
2335 SLACHTOFFERS ONTERECHT EEN
VERGOEDING GEWEIGERD.

Weigeren van erkenning arbeidsongevallen: verzekeraars in de fout

In België moeten werkgevers van de privésector zich verplicht verzekeren tegen arbeidsongevallen bij een daartoe erkende verzekering. De verzekeraar, en niet de werkgever, beslist over het erkennen van het arbeidsongeval en het al dan niet uitbetalen van een vergoeding voor het loonverlies en de medische kosten. Fedris, een overheidsdienst onder paritair beheer van werkgevers en vakbonden, houdt toezicht op de werking van de verzekeraars. Daar wordt vastgesteld dat het aardig misloopt bij het weigeren van arbeidsongevallen. Een vaststelling die ook het Rekenhof zorgen baarde in zijn verslag aan het parlement in 2016.

Verzekeraars weigeren jaar na jaar meer arbeidsongevallen te erkennen. In 2016 was er echter voor het eerst sinds lang een daling met 1,2%. Verzekeraars nemen daarbij vaak een loopje met de rechten van slachtoffers. Maar protesteren via de vakbond, de mutualiteit of Fedris loont. Zodra een instantie vragen stelt, veranderen nogal wat verzekeraars plots van houding en erkennen toch het ongeval. Het blijft echter wraakroepend dat jaarlijks ruim 2000 slachtoffers van ongevallen tussen wal en schip terecht komen en geen uitkering krijgen – noch van hun werkgever, noch van de mutualiteit,

noch van de verzekering – en dat ze zelf moeten opdraaien voor hun kosten. Meer controle op de verzekeraars is nodig. Maar daarvoor ontbreekt het dan weer aan middelen en mankracht bij Fedris, dat zijn aantal inspecteurs amper op peil kan houden. En in het beheerscomité van Fedris drukken de verzekeraars binnen de werkgeversdelegatie aardig op de rem.

Fedris maakte in maart 2018 zijn jaarlijks overzicht en analyse van het toezicht op de geweigerde arbeidsongevallen over aan het beheerscomité. Steevast met anderhalf jaar vertraging:

in 2018 kwamen de cijfers van 2016 aan bod. Met deze keer een kleine verbetering in 2016: voor de eerste keer in 15 jaar geen stijging van het aantal geweigerde arbeidsongevallen, maar voor 2016 een dipje van 1,2%. In 18.488 gevallen weigerde een verzekeraar het aangegeven arbeidsongeval te erkennen. In totaal gaat het om 11,5% van alle aangiften. De afgelopen 10 jaar verdubbelde het aantal weigeringen. In vergelijking met 1985 is het percentage weigeringen zelfs meer dan vervijfvoudigd. Toen werden slechts 2,2% van alle aangiften geweigerd.

Protesteren loont

Strikt genomen is er niks fout met het weigeren om een arbeidsongeval te erkennen als er inderdaad geen arbeidsongeval was. Maar de vaststellingen van Fedris tonen echter ondubbelzinnig aan dat het wel degelijk fout loopt, en dat verzekeraars vaak slachtoffers ten onrechte afwimpelen. Dat blijkt

onder meer uit de controles die Fedris doet na klachten of bij steekproef. Van 96 aanslepende klachten bij Fedris die nog dateerden van vóór 2016 werden er in 2016 88 gevallen afgewerkt. In liefst 31,8% (!!!) van die weigeringen die door Fedris werden onderzocht wijzigde de verzekeraar zijn standpunt, louter door het onderzoek van Fedris, zonder enige gerechtelijke stap. Het geweigerde arbeidsongeval werd plots wel erkend, alleen maar omdat de toezichthouder vragen stelde.

Fedris onderzocht in 2016 ook 245 nieuwe klachten over weigeringen die bij haar werden ingediend door voornamelijk vakbonden en slachtoffers. 84 dossiers konden nog niet worden afgehandeld, vooral omdat de verzekeraars nog geen antwoord gaven (64% van de aanslepende dossiers). Bij de overige 161 gevallen veranderde de verzekeraar in 24% van de gevallen plots van standpunt, en erkende nu wel het arbeidsongeval. Enkel omdat Fedris vragen stelde, zonder enige gerechtelijke stap! Voeg daarbij dat Fedris het niet eens is met het behoud van de weigering in 22 gevallen, en voor 13 daarvan naar de rechtbank stapt. Ook de weigeringen in de publieke sector, door de werkgever in dat geval, werden onderzocht. Ook daar wijzigde de overheids-werkgever in een kwart van de gevallen de initiële weigering na vragen van Fedris in een positieve beslissing. Protesteren loont dus, hetzij via de vakbond of rechtstreeks bij Fedris. Of als het moet via de arbeidsrechtbank.

Bovenstaande cijfers betreffen dossiers waarvoor het slachtoffer, zijn vakbond, en in enkele gevallen ook de mutualiteit, de werkgever of een makelaar protesteerde. Dus eigenlijk al wat 'verdachte' dossiers. Fedris controleerde daarbovenop ook een steekproef van 881 gevallen waarover geen klacht binnenliep. In 12,6% van die gevallen wijzigde de verzekeraar zijn standpunt na de tussenkomst van Fedris en erkende alsnog het voorheen geweigerde arbeidsongeval. Zonder dat het tot een rechtszaak moest komen, zonder klacht van het slachtoffer. Mocht Fedris alle weigeringen kunnen controleren, en daarbij hetzelfde resultaat halen, dan kan aangenomen worden dat jaarlijks aan minstens 2335 slachtoffers onterecht een vergoeding wordt geweigerd. Omdat Fedris slechts een 800-tal gevallen controleert van de 18.488 weigeringen blijven die slachtoffers nu in de kou staan.

sultaat halen, dan kan aangenomen worden dat jaarlijks aan minstens 2335 slachtoffers onterecht een vergoeding wordt geweigerd. Omdat Fedris slechts een 800-tal gevallen controleert van de 18.488 weigeringen blijven die slachtoffers nu in de kou staan.

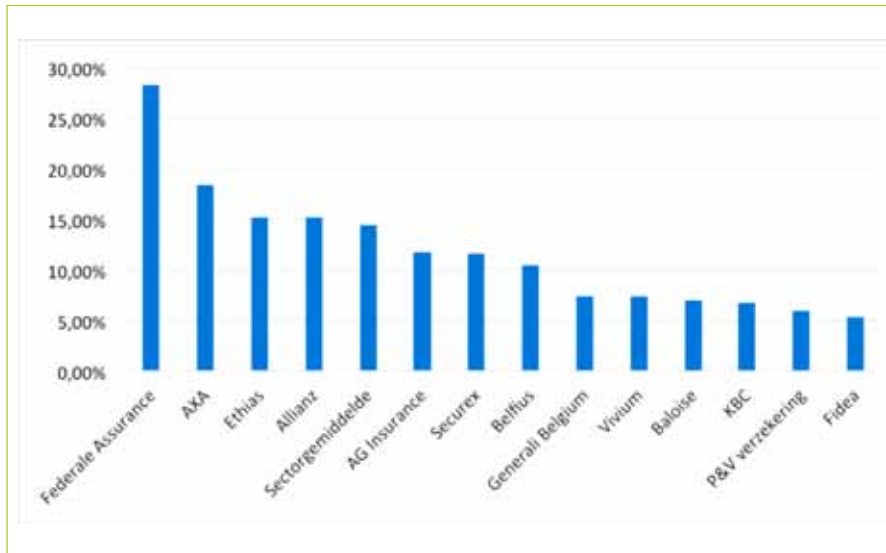
De ene verzekeraar is de andere niet

Dat het bij sommige verzekeraars om een platte commerciële berekening gaat, ten koste van slachtoffers, blijkt ook uit de erg grote verschillen tussen verzekeraars. Zonder dat er enige aanwijsbare verschillen zijn tussen de verzekerde groepen werknemers zijn er enorme verschillen tussen de verzekeraars. De marktleider Axa weigert drie keer meer ongevallen dan sommi-

Tabel 3: Percentage geweigerde arbeidsongevallen per verzekeraar (2007-2016)

VERZEKERING	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Federale Assurance	8,7%	9,0%	8,5%	9,1%	9,6%	8,7%	8,8%	8,9%	9,1%	14,4%
Ethias	8,7%	8,2%	10,0%	11,3%	13,6%	15,0%	15,0%	15,1%	14,6 %	14,3%
AXA	12,6%	12,4%	11,8%	11,8%	13,0%	14,7%	15,2%	15,5%	16,6 %	12,7%
Sectorgemiddelde	8,7%	9,2%	9,4%	9,8%	10,6%	11,8%	12,1%	12,3%	12,7%	11,5%
Allianz	6,5%	8,3%	8,9%	9,3%	9,2%	9,1%	10,6%	10,7%	11,6%	11,2%
AG Insurance	7,4%	8,8%	8,4%	9,4%	10,3%	12,5%	12,0%	11,7%	12,7%	10,8%
Securex	5,4%	6,9%	8,5%	9,0%	11,2%	10,8%	9,6%	9,5%	8,5%	9,4%
Generali Belgium	7,7%	10,6%	10,6%	10,0%	7,6%	10,3%	13,2%	13,0%	14,1%	8,6%
Baloise	3,4%	4,1%	4,1%	3,9%	4,6%	7,5%	8,4%	8,1%	8,7%	8,6%
Belfius	7,8%	7,6%	9,1%	9,2%	8,2%	7,7%	7,0%	8,7%	8,5%	8,3%
Vivium	4,3%	5,0%	6,8%	5,8%	6,9%	8,6%	8,3%	7,5%	8,9%	7,7%
P&V verzekering	5,6%	4,5%	11,4%	12,8%	10,7%	13,1%	12,0%	11,7%	8,6%	6,9%
KBC	4,1%	3,8%	4,1%	4,1%	4,3%	4,3%	6,2%	7,4%	6,3%	6,7%
Fidea	3,4%	3,4%	2,9%	5,7%	5,0%	5,8%	5,4%	5,2%	1,3%	4,1%

Grafiek 4: % weigeringen van ongevallen op de weg van en naar het werk. 2016. Bron: Fedris

ge andere verzekeraars. En de Federale deelt dit jaar alles met u: ook de opbrengst van zijn nationaal recordcijfer aan weigeringen.

De verschillen tussen de verzekeraars worden extreem groot als je apart gaat kijken naar het weigeren van arbeidsongevallen op de weg van en naar het werk, en de ongevallen op de werkplaats.

De Federale verzekering gaat er blijkbaar vanuit dat de werknemers van hun klanten-werkgevers in grote mate uit bedriegers en leugenaars bestaan: liefst 28 % (!) van alle aangegeven arbeidswegongevallen worden door de Federale geweigerd: meer dan 1 op 4. In 78% van die gevallen (!) geeft de Federale daarvoor als reden op dat het niet bewezen is dat het ongeval plaats had op de woon-werkweg: er waren geen getuigen, of er waren geen ernstige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens. En dus is het ongeval niet bewezen. En dus komt de verzekering niet tussen. Voilà, zo eenvoudig is dat. Kassa, kassa. Wie het niet eens is, moet maar naar de rechtbank. Ook marktleider Axa dat met 18% weigeringen van arbeidswegongevallen nog 4% uitsteekt boven het sectorgemiddelde, motiveert 72% van zijn weigeringen met dit gebrek aan bewijs.

Als je die verschillen bekijkt is er iets heel vreemd aan de hand: ofwel is het aantal sjoemelaars bij klanten van Federale en Axa 5 keer hoger dan bij werkgevers die bij Fidea, KBC, P&V, of Baloise verzekerd zijn. Ofwel ligt het aan de verzekeraar. Het lijkt bijzonder onwaarschijnlijk dat het soort arbeidswegongevallen bij Axa en de Federale sterk verschillen van arbeidswegongevallen van werknemers die via hun werkgever bij Fidea, KBC, P&V of Baloise zijn verzekerd. Beide groepen werknemers rijden op dezelfde Belgische wegen, en hebben statistisch wellicht evenveel kans op een ongeval met of zonder getuigen dan de anderen. Maar de ene heeft 5 keer meer kans dat hij door de verzekeraar wordt wandelen gestuurd dan de andere. Onaanvaardbaar.

Conclusie: als je een arbeidsongeval hebt, zorg je maar beter voor getuigen. Spreek voorbijgangers aan, meld het meteen aan je werkgever en collega's. Niets melden en hopen dat de pijn de volgende dag wel verdwenen is, is geen goed idee.

Fedris merkt ook een verontrustende reeks problemen met de wetgeving bij die weigeringen. Sommige verzekeraars nemen hun beslissing veel te snel, binnen de 7 dagen, doen soms niet eens

een administratief onderzoek, sturen geen vragenlijst, contacteren niet eens het slachtoffer, laat staan eventuele getuigen. Dit terwijl het slachtoffer zelf niet de aangifte invult noch inzagerecht heeft: de werkgever doet dat. Daar willen we met het ACV alvast verandering in brengen: we willen dat het slachtoffer (of zijn rechthebbenden) meteen een kopie krijgt van de aangifte die zijn werkgever heeft gedaan. Zo kunnen foute gegevens, laattijdige aangiftes of onvolledige verklaringen meteen worden opgemerkt. En aangevuld.

Soms weigeren verzekeraars een ongeval bij gebrek aan bewijs van een verwonding of letsel, terwijl het medisch attest nooit is gevraagd aan het slachtoffer. Of nog, terwijl in meerdere gevallen het medisch attest goed en wel in hun dossier zit. Vaak merkt Fedris dat er geen actief dossierbeheer is bij de verzekeraar: een aangifte blijft maandenlang onaangeroerd hoewel alle informatie in het dossier zit. Verzekeraars ontlopen ook de controle door Fedris door meldingen van weigeringen aan Fedris maandenlang te laten aanslepen, terwijl het slachtoffer wel werd verwittigd. In 7% van de gevallen weigert de verzekeraar "bij gebrek aan medewerking van het slachtoffer", maar bleek de verzekeraar brieven te sturen naar een verkeerd adres.

In veel dossiers stelt Fedris dat de weigering op geen enkele wijze is gemotiveerd in de weigeringsbrief, flagrant in strijd met de onderrichtingen en het Handvest van de sociaal verzekerde. Of men voert redenen aan die in de rechtsspraak systematisch worden afgewezen: dat het slachtoffer vooraf ook al een medisch probleem had (vooral bij rugletsels), of dat er geen externe oorzaak was van het ongeval, geen plotse gebeurtenis, dat er geen bewijs is van de oorzaak van het letsel, dat er geen getuigen waren, ...

Fedris controleert nu ook systematisch weigeringen om tussen te komen in schade aan brillen. Cassatierecht-

spraak aanvaardt sinds 2008 immers niet dat schade aan brillen niet wordt vergoed omdat het slachtoffer de bril niet droeg tijdens het ongeval, maar bijvoorbeeld naast zich neer had gelegd, op zijn bureau of werkblad. Ook ongevallen tijdens pauzes of tijdens teambuildingactiviteiten moeten worden vergoed. En een klassieker zijn verstuingen of breuken bij het uitstappen van een bestelwagen of camion. Ten onrechte pogen verzekeraars dat af te wimpelen door te beweren dat er geen plotse gebeurtenis was, geen ongeval, maar slechts een banale gebruikelijke handeling. Ze argumenteren dan dat er eigenlijk geen ongeval was, maar dat het letsel geleidelijk kwam. Ook dat argument wordt in de rechtspraak vaak onderuit gehaald. Of nog, dat een werknemer voor zijn woon-werkverkeer niet de kortste weg nam, maar een langere reisweg met minder druk en vlotter verkeer. Of discussies waarbij de verzekeraar van het slachtoffer een bewijs wil dat het medisch letsel wel degelijk door het ongeval werd veroorzaakt: het is niet het slachtoffer maar de verzekeraar die moet aantonen dat het vastgestelde letsel geen verband heeft met de plotse gebeurtenis. Vrij duidelijk: het volstaat niet gelijk te hebben tegen een verzekeraar, je moet ook gelijk halen. Teveel slachtoffers laten zich afschepen met een praatje of een moeilijke brief. Of zien op tegen de moeite.

Ook in de openbare sector loopt het fout

In de openbare sector geldt een specifieke wetgeving voor arbeidsongevallen: die werkgevers staan in regel zelf in voor de vergoeding van slachtoffers van arbeidsongevallen, al kunnen ze soms ook via een verzekering werken. Ook de weigeringen door openbare besturen van arbeidsongevallen vallen onder het toezicht van Fedris. Een gerichte steekproef van 140 gevallen bij de Federale Overheidsdienst Justitie, nadat daar in 2015 een opleiding door Fedris was gegeven, leverde op dat de overheid in 4,3% van de geweigerde

ongevallen meteen zijn standpunt herzag. In totaal was Fedris het niet eens met 15% van alle onderzochte gevallen. In 10 van die dossiers (32%) volgde de Federale Overheidsdienst Justitie reeds het standpunt van Fedris. De andere zijn nog in onderzoek.

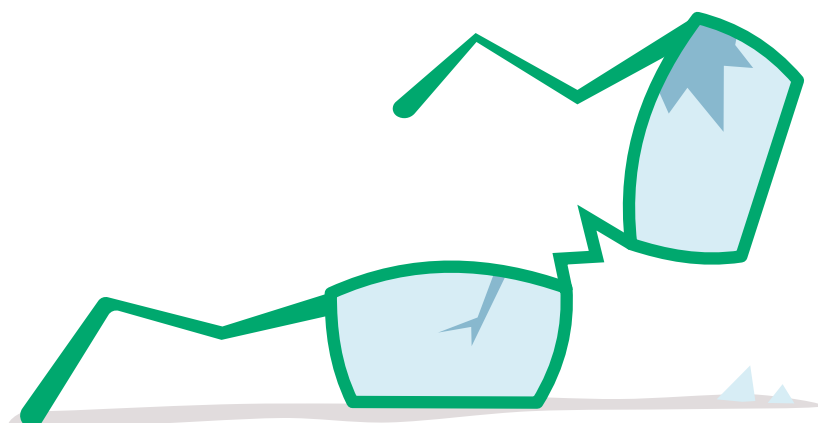
Ook in de openbare sector vindt Fedris dat de bevoegde overheidsdienst niet altijd een voldoende diepgaand onderzoek doorvoerde, en het te vaak aan het slachtoffer overlaat om bewijzen, getuigenissen en foto's te bezorgen.

Meer controle loont voor slachtoffers, overheid en werkgevers

Fedris beschikt erg duidelijk over veel te weinig mankracht en middelen om greep te krijgen op het wangedrag van sommige verzekeraars. De bescheiden versterking van de cel geweigerde ongevallen is weer teniet gedaan door een daling van het totaal aantal inspecteurs bij Fedris. En dat terwijl meer controle niet enkel meer rechtvaardigheid zou opleveren maar ook een kostenbesparing voor overheid, werkgevers en slachtoffers. Bij een geweigerd ongeval komt het slachtoffer vaak ten laste van de ziekteverzekering en moet de werkgever (behalve bij interim met dagcontracten en weekcontracten) instaan voor het gewaarborgd loon. De verzekeraar int de verzekeringspremie, maar schuift de kosten door naar de ziekteverzekering, het slachtoffer en de werkgever.

Eerder al vroegen de vakbonden aan Minister De Block om extra middelen voor Fedris: geen kost voor de overheid maar een investering die zichzelf snel terugverdient. Daarop kwam, ondanks protest van de verzekeraars, een toezegging van middelen voor drie extra personeelsleden. Doordat echter ook andere inspecteurs vertrokken en niet vervangen werden is er eigenlijk geen toename van mankracht voor de inspectie. Er moet ook op een oubollige manier worden gewerkt. De ambtenaren van Fedris hebben geen online toegang tot de dossiers van de verzekeraars: er worden kopies opgevraagd bij de verzekeraars: die moeten dan afdrukken maken van hun elektronische dossiers en dat per post bezorgen aan Fedris. Die dan op zijn beurt weer de documenten inscant om verder elektronisch te bewerken. En dat anno 2018.

Een snellere en veel grotere inspanning is dan ook nodig. Daarbij wordt langs ACV-kant gepleit voor een financiering door de verzekeraars met een heffing op elk geweigerd ongeval volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. Op die wijze moet Fedris snel de middelen kunnen verwerven om de verzekeraars te controleren op al hun weigeringen. En de tijd dringt. Elk jaar blijven minstens 2000 slachtoffers ten onrechte zonder vergoeding.

Vijf jaar na Rana Plaza

Foto: Lieve Blancquaert

**CLEANE
KLEREN**

Nilufa Begum (35) overleefde de Rana Plaza-ramp, maar hoe ...: "Elke dag heb ik medicatie nodig. Ik kan niet slapen van de pijn. Soms denk ik dat ik mijn eigen been zou willen afzetten. Amputeren? Die operatie kan ik niet betalen. Na de ramp kreeg ik een compensatie van 3000 euro. Daarmee kwam ik amper 6 maanden toe."

Op 28 april – de internationale dag voor veilig en gezond werk – herdenken we ook de slachtoffers van arbeidsongevallen. Vijf jaar geleden – op 24 april 2013 – stortte in Dhaka, de hoofdstad van Bangladesh, het fabriekscampus Rana Plaza in. Het was wereldnieuws: 1138 doden en meer dan 2000 gewonden was de trieste balans. In het fabriekscampus waren vooral kledingbedrijven gevestigd die kleding maken voor de grote kledingmerken. Die werden in verlegenheid gebracht, want al snel werd duidelijk dat dit drama had kunnen worden voorkomen. Er werd een loopje genomen met de veiligheid en de rechten van werknemers. Journaliste Sarah Vandoorne en fotografe Lieve Blancquaert gingen vijf jaar na datum poolshoogte nemen. Hoe zit het met de veiligheid in de Bengalese fabrieken? Ze spraken met de directeur van het Veiligheidsakkoord dat werd gesloten na de ramp, met overlevenden en met vakbondsleiders. Een indringend verslag in woord en beeld ...

**CLEANE
KLEREN**

Dit dossier 'Vijf jaar na Rana Plaza' werd geschreven door Sarah Vandoorne. De foto's zijn van Lieve Blancquaert.

Vijf jaar na Rana Plaza

Kledingarbeidsters niet minder, maar net meer onder druk

In de Bengalese hoofdstad Dhaka stortte op 24 april 2013 een kledingfabriek in. De 1138 doden en ruim 2000 gewonden van Rana Plaza staan in het geheugen gegrift van elke bewuste consument. Maar wat is er in het land en in de sector veranderd, vijf jaar na datum? Te weinig, ondervonden we toen we in het kader van de campagne #cleanekleren van Wereldsolidariteit en het ACV ter plaatse poolshoogte namen.

Sta jij er weleens bij stil waar jouw kleding vandaan komt? Na 24 april 2013 heb je er vast wel al over nagedacht. Op die fatale dag stortte Rana Plaza in, een fabriekscomplex waar op dat moment ruim 5000 kledingarbeidsters aan de slag waren om de goedkope T-shirts te stikken die verkocht worden in onze winkelstraten.

Rana Plaza is een ramp die voorkomen had moeten worden. De dag vóór de instorting werd het gebouw een paar uur ontruimd, omdat er barsten in de structuur kwamen. Als de elektriciteit uitviel, wat gebruikelijk is in Bangladesh, en de noodgeneratoren aansloegen, begon het gebouw te schudden. Toch negeerden de fabrieksbazen het dreigende gevaar. Ze dwongen de arbeidsters de dag na de sluiting om het werk te hervatten. Als ze niet zouden komen werken, zou hun loon worden ingehouden.

De fabrieksbazen zagen zich geruggensteund door een inspectierapport, dat niet lang daarvoor werd opgemaakt. In twee fabrieken van het complex waren inspecteurs langs geweest van *Business Social Compliance Initiative*. Dat initiatief nam de structurele veiligheid van het gebouw onder de loep. Maar dat deed het volgens nogal lakse standaarden, zo bleek later: het gebouw werd goedgekeurd, met alle gevolgen van dien.

Veilig

Nooit meer Rana Plaza, zo klonk het bij lokale en internationale vakbonden, ngo's en verschillende merken. Drie weken na de ramp werkten die instanties samen om het 'Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh' of kortweg het Veiligheidsakkoord te lanceren. Het Akkoord staat in voor onafhankelijke en deskundige inspecties om de structurele veiligheid van gebouwen, de brandveiligheid en de gezondheid van werknemers te garanderen.

Het Akkoord legt merken bindende voorwaarden op, wat tot dan toe ongezien was in de sector. Ruim 200 Eu-

ropese merken tekenden daarvoor. Amerikaanse merken ondertekenden een Alliantie, dat minder scherpe voorwaarden stelde. Op vijf jaar tijd heeft de Alliantie 700 fabrieken en het Akkoord ruim 1800 fabrieken gecontroleerd, waar 2,5 miljoen mensen werken. Rob Wayss, directeur van het Akkoord, wil ons ontmoeten in Dhaka om meer uitleg te geven over de werking van het Akkoord. "Als fabrieken niet veilig blijken, kunnen we hun deuren sluiten tijdens de renovaties, zodat de arbeidsters niet in gevaar komen", vertelt hij. "In totaal hebben we 25.000 follow-up inspecties uitgevoerd en 100 fabrieken, die na herhaaldelijke waarschuwingen niet de juiste renovaties doorvoerden, geschorst."

De cijfers zijn indrukwekkend: het Akkoord heeft de veiligheid in de Bengalese fabrieken duidelijk verbeterd. Om die verbetering te verduurzamen, willen de vakbonden het Akkoord verlen-

Shilpi (nu 18, destijds 13) zat drie dagen vast onder het puin en verloor een arm. Ze had schroom om die geamputeerde arm te laten fotograferen.

Foto: Lieve Blanckaert

gen voor minstens drie jaar. Een groot aantal merken aarzelde eerst om daarin mee te gaan, maar intussen hebben ruim 140 kledingbedrijven en -retailers hun handtekening opnieuw gezet. Het nieuwe Akkoord 2018 komt er dus. Dat is goed nieuws voor de arbeiders. Toch?

Onder druk

“Hoe kun je een fabriek veilig noemen als arbeid(st)ers geïntimideerd worden of met andere vormen van geweld te maken krijgen?” Die vraag stellen critici zich luidop. “Na Rana Plaza is er wel geïnvesteerd in gebouwen, maar te weinig in mensen. Arbeiders worden niet minder onder druk gezet sinds Rana Plaza, maar juist meer.” Dat zegt Jef Van Hecken van Wereldsolidariteit, die ooggetuige was van de ramp in 2013 en onlangs terugging.

Na de ramp was er even de politieke ruimte voor werknemers om een vakbond op te richten. Vijf jaar later is die ruimte er niet meer. Vakbondsmilitanten worden hard aangepakt in fabrieken. Daarom zijn slechts weinig arbeiders aangesloten bij een vakbond. Experts spreken van minder dan 1 procent. En wie niet aangesloten is, die kent zijn rechten niet.

Bovendien kost het voor fabrieksbazen heel wat om hun fabrieken te renoveren en te voldoen aan de standaarden van het Veiligheidsakkoord. Om die kost te kunnen dragen, wordt de productie verhoogd. Arbeiders moeten tot 60 procent meer kleding stikken dan vroeger. Om die productietargets te halen, moeten ze nog meer overuren kloppen, aan een loon waar ze amper van rondkomen.

Minimumloon

Een half jaar na de ramp is het minimumloon in Bangladesh gestegen van 30 naar 53 euro per maand. Een significante stijging, maar niet genoeg. Kledingarbeiders gingen eind 2016 de straat op om een loon van 160 euro te vragen. Die eis is niet onrealistisch, als je kijkt naar de levenskost in Bangladesh. *Asia Floor Wage Alliance*, een internationaal netwerk van vakbonden en ngo's, berekende dat minstens 290 euro nodig is om leefbaar te zijn.

Om daaraan tegemoet te komen, werd begin dit jaar een raad opgericht om de minimumlonen te herzien, op initiatief van de Bengalese overheid. De eis van de arbeiders blijft dezelfde: 160 euro. De kans is klein dat dat bedrag erdoor

komt. Volgens vakbondsleider Amirul Amin van de vakbond NGWF gaan de loonsonderhandelingen bijzonder traag, een bewuste strategie van de overheid om de lonen zo laag mogelijk te houden.

Met of zonder loonsverhoging, arbeiders zullen altijd moeite hebben om rond te komen. Sinds de ramp is het leven in Bangladesh enorm veel duurder geworden. Huren in de sloppenwijken rond de fabrieken kost per vierkante meter veel meer dan de huurprijs in de dure diplomatieke wijk van Dhaka. Veel basisproducten, zoals eten of transport, zijn 80 procent duurder dan vijf jaar geleden. Mochten de lonen stijgen, zit de schrik erin dat huur- en voedselprijzen daags nadien exponentieel mee stijgen.

Minimale vergoeding

Wie evenmin rondkomt, dat zijn de arbeiders die vijf jaar geleden zwaargewond raakten. Het minimumbedrag om de slachtoffers te vergoeden, werd berekend op basis van 'claims' van slachtoffers en nabestaanden van overledenen. In totaal kwam het Rana Plaza Coördinatiecomité, dat opgericht werd na de ramp, uit op een bedrag van 30 miljoen dollar.

Verschillende grote kledingketens dokeerden, anderen ontweken hun verantwoordelijkheid en hielden de boot af. Pas als vakbonden en ngo's voldoen de druk zetten, gaven ze toe. Uiteindelijk werd op 8 juni 2015 het beoogde bedrag volledig opgehaald. Dat wil zeggen dat het meer dan twee jaar heeft geduurd voor genoeg geld ingezameld was om de slachtoffers te compenseren. Voor velen gaat het om bedragen van niet meer dan 1000 euro, zelfs als ze levenslang arbeidsongeschikt zijn. Slachtoffers die veel medische kosten hebben door psychische of fysieke verwondingen die ze vijf jaar geleden opliepen, komen daar niet mee toe. Bij lange niet.

Vakbondsmilitanten worden hard aangepakt in fabrieken. Daarom zijn slechts weinig arbeiders aangesloten bij een vakbond.

Lieve Blancquaert wist de situatie van de kledingarbeidsters vijf jaar na Rana Plaza te vatten in aangrijpende beelden. De fotografe is nog steeds onder de indruk van haar bezoek aan Bangladesh. “Ik ben een vrouw van de wereld, heb al het een en ander meegemaakt, maar het hakt er toch in als je de penibele arbeidsomstandigheden en armoedige levensomstandigheden met je eigen ogen ziet. Er is nu wel meer veiligheid in de fabrieken, maar de lonen zijn amper omhoog gegaan en dus ook de levenskwaliteit niet. Mensen leven nog altijd in een ‘huis’ met een dak van golfplaten zonder sanitair. Fabrieken veilig maken is één ding, maar de lonen optrekken moet ook gebeuren.”

“NA RANA PLAZA IS ER WEL GEÏNVESTEERD IN GEBOUWEN, MAAR TE WEINIG IN MENSEN. ARBEIDSTERS WORDEN NIET MINDER ONDER DRUK GEZET, MAAR JUIST MEER.”

JEF VAN HECKEN,
WERELDSOLIDARITEIT

Jef Van Hecken, Wereldsolidariteit

De Schone Kleren Campagne (SKC)* doet een oproep aan bedrijven en beleidsmakers rond het Akkoord 2018

- Belgische kledingbedrijven met productie in Bangladesh worden met aandrang gevraagd om hun verantwoordelijkheid te nemen en nieuwe rampen zoals die van Rana Plaza te voorkomen. In oktober en maart kregen de bewuste bedrijven al een brief en op 24 april publiceert SKC de lijst van bedrijven die het Akkoord 2018 hebben ondertekend en van de bedrijven die dat niet hebben gedaan.
- De Belgische regering wordt gevraagd een sterk politiek signaal te geven over het Akkoord 2018. Hoe? Door in een publiek statement de steun aan het Akkoord 2018 uit te drukken, het belang ervan te benadrukken en de Belgische kledingbedrijven actief aan te moedigen om het Akkoord zo snel mogelijk te ondertekenen en zelfs te overwegen om dit engagement verplicht te maken.

Op 24 april wordt in Gent en in Antwerpen een herdenking gehouden. 1138 schoenen zullen worden neergelegd om de even zoveel slachtoffers van Rana Plaza te herdenken.

* De Schone Kleren Campagne (SKC) is een coalitie van ngo's, vakbonden en consumentenorganisaties. Het ACV en Wereldsolidariteit zijn heel actief in dit netwerk.

**CLEANE
KLEREN**

Nulifar met een foto van haar kinderen. Ze kan hen niet naar school sturen en heeft schrik dat ze ook in de kledingsector zullen terechtkomen.

Foto: Lieve Blanquaert

Nulifar, overlevende Rana Plaza-ramp

“Mijn man heeft mij verlaten omdat ik te veel klaagde over de pijn.”

Je ziet er niks meer van. Een klein standbeeld, en verder: een lege vlakte, overwoekerd, met hier en daar wat afval. Dat blijft er over van de plek waar het Rana Plaza-fabriekscomplex ooit stond. Het is moedig van Nulifar (29), één van de slachtoffers van de instorting van het complex op 24 april 2013, dat ze hier met ons wil afspreken.

Nulifar: “Ik kom niet vaak naar de site van de ramp. Telkens ik hier sta, breekt mijn hart. Ik denk meteen terug aan alle vreselijke dingen die hier gebeurd zijn. Ik werkte vier maanden in de fabriek toen de ramp gebeurde. Het waren lange dagen, van 8 uur 's ochtends tot 22 uur 's avonds. Soms werkte ik de hele nacht door. Met al die overuren kon ik per maand 52 euro verdienen.”

Gedwongen

“De dag voor de ramp had ik opgemerkt dat er een scheur in het gebouw was. De fabrieksbazen stuurden ons naar huis om 10 uur 's ochtends, maar na de lunch riepen ze ons terug. De dag erna dachten we dat de fabriek gesloten zou worden. Maar dat bleek niet het geval te zijn. De productiemanager duwde me de fabriek binnen, tegen mijn wil in. Hij kreeg hiervoor hulp van een aantal politieagenten. Hij dreigde een volledig maandloon in te trekken als ik niet zou gaan werken die dag. Ik had geen andere keuze dan

mijn werk te hervatten. Ik was amper een uur aan het werk toen de ramp gebeurde. Plots zag ik dat iedereen begon te rennen. Ik viel van mijn stoel, kon niets meer zeggen. Het werd donker voor mijn ogen. Overal hoorde ik geroep. Mijn rug zat geklemd. In totaal zat ik 24 uur vast in die positie. Wie mij gered heeft, weet ik niet.”

Overleven

“Ik werd overgebracht naar het hospitaal. Een dag lang was ik bewusteloos. Toen ik uit mijn coma kwam, hoestte ik bloed op en voelde ik een brandende pijn aan mijn maag. De dokters vreesden dat mijn lever beschadigd was. Zij waren er zeker van dat ik het niet zou overleven. Toen mijn vader hoorde van de ramp, kreeg hij een hartaanval. Die overleefde hij niet. Mijn broers en zussen kwamen me bezoeken, ze hielpen me in het hospitaal. Beetje bij beetje kwam ik erdoor. Maar ik ben niet meer dezelfde. De pijn in mijn rug, schouder en hand gaat niet weg. Ik kan er niet van slapen. Liggen gaat moeilijk, zelfs

zitten doet pijn: mijn been trilt ervan. Ik heb ook veel last van hoofdpijn. Een dokter stelde een CT-scan voor, maar dat kan ik niet betalen. De pijn stopt niet. Mijn man kon daar niet mee om. Hij heeft mij verlaten omdat ik te veel klaagde over de pijn.”

Geen toekomst

“Als compensatie kreeg ik 100.000 taka, oftewel 1000 euro. Meer niet. Daarmee kan ik mijn medische kosten niet dragen. Ik kan geen arbeid meer verrichten. Sinds mijn man mij verlaten heeft, woon ik samen met mijn dochter (14) en mijn zoontje (10) in bij mijn zus. Zij werkt om ons allemaal te onderhouden. Dat zou toch niet mogen? Aan de toekomst durf ik niet te denken. Ik ben ziek. Ik kan niet werken, kan niets verdienen. Dus kan ik mijn kinderen niet naar school sturen. Wat als zij ook in de textielsector terechtkomen? Als ze dat werk doen, gaan ze er misschien aan dood. Niets wil ik. Ik wil zelfs geen compensatie meer. Het enige wat ik zou willen, is mijn leven van vijf jaar geleden terug. Telkens ik geld moet vragen, schaam ik mij diep. Mijn tranen drogen op. Ik heb al zelfmoord overwogen, maar ik durf het niet. ‘Ik ben niet de enige. Veel vrouwen leven verder zonder de minste compensatie. Op 24 april, tijdens de herdenking van de ramp, vragen journalisten naar onze ervaringen. Maar wat leveren onze antwoorden op? Vijf jaar later is er niks veranderd.”

“MIJN TRANEN DROGEN OP. IK HEB AL ZELFMOORD OVERWOGEN, MAAR IK DURF HET NIET.”

NULIFAR, OVERLEVEND RANA PLAZA-RAMP

Vakbondsvrouw Kalpona Akter:

“Als consument kan je echt iets in gang zetten!”

Kalpona Akter werkte zich op van ontslagen kledingarbeidster naar mede-oprichtster en topvrouw bij vakorganisatie Bangladesh Centre for Worker Solidarity. ‘Ook jij als consument kunt het verschil maken’, zegt ze.

Hoe oud was je toen je in de kleding-sector aan de slag ging?

Kalpona Akter: “Amper 12 jaar oud. Samen met mijn broertje van 10 stond ik in voor de broodwinning van een gezin van zeven. Ik werkte 400 uur per maand voor een loon van 5 euro. Wist ik veel wat mijn rechten waren, wat een minimumloon is, dat misbruik strafbaar is. Neerzitten tijdens mijn shift zat er niet in: als stoffenverknipster moest ik de hele dag blijven rechtstaan. Een minuutje rusten op een stoel betekende dat ik geslagen of geschopt zou worden. En ik vond dat normaal.”

Was jouw fabriek even onveilig als het Rana Plazacomplex?

Kalpona Akter: “De fabriek was zeker niet veilig. Er is eens een brand uitgebroken op de vijfde verdieping van het complex. Zelf werkten we op de derde verdieping, de productievloer. Onze manager zei dat de brand wel niet zou afzakken tot daar. Hij sloot ons op en gebood ons verder te werken. Twee uur lang jammerden we, tot uiteindelijk de deuren geopend werden. Met slechts één trappenhuis in het volledige gebouw, was het vechten om snel beneden te geraken. Velen geraakten gewond, gelukkig liet niemand het leven.”

Heeft de vakbond opgetreden na die brand?

Kalpona Akter: “In mijn fabriek was er geen vakbond actief. We kenden dat woord zelfs niet! Na twee jaar werken op de productievloer brak wel een staking uit. Het management kondigde aan

dat we nog minder zouden verdienen voor overuren, en we kregen nu al zo weinig. Daar konden ze niet mee wegkomen, vonden we. Ik deed mee, als enige vrouw samen met 92 mannen. De aankondiging kwam net voor het Suikerfeest en ik was van plan om met mijn extra geld nieuwe kleren te kopen voor mijn jongere broers en zussen. Ik was het aan hen verschuldigd om mee te staken. De fabriekseigenaars reageerden repressief op de staking. De maand nadien kregen we minder betaald. En de arbeiders die het voortouw hadden genomen, werden één voor één ontslagen. Een van mijn ontslagen collega's ging op zoek naar een organisatie die hem kon helpen. Hij kwam terecht bij een soort van solidariteitscentrum, zoals BCWS, waar trainingen georganiseerd werden over arbeidsrecht en vakbonden. Daar leerde hij dat hij zijn voormalige bazen voor de rechtbank kon dagen. Ik reageerde zo verbaasd dat hij me aanraade om dezelfde cursus te gaan volgen. Vier uur training heb ik gevolgd. Meer was er niet nodig om mijn hele leven te veranderen. Daags nadien begon ik mezelf en mijn collega's te verenigen.”

Die vakbond kwam er dus uiteindelijk toch?

Kalpona Akter: “Nee. Mijn aanvraag werd geweigerd en het management trad opnieuw hard op. Ik werd ontslagen, mijn naam kwam op de zwarte lijst terecht. Maar een andere vakbond heeft mij opgevestigd, ze zagen iets in mij en ik werd onderwijzer in arbeidsrecht. Daar ben ik nooit echt mee gestopt. Mij ont-

slaan was eigenlijk de slechtste beslissing die die fabriekseigenaar ooit genomen heeft. Mocht ik gebleven zijn, had ik maximaal 1500 mensen bijeen kunnen brengen in een vakbond. Nu verenig ik het hele land.”

Is er, vijf jaar na Rana Plaza, al meer vakbondsvrijheid in Bangladesh?

Kalpona Akter: “Net als op andere vlakken moet er op vlak van vakbondsvrijheid nog veel veranderen. In Bangladesh werken 4 miljoen mensen in de kledingindustrie. Nog geen tien procent van die 4 miljoen zijn gesyndiceerd. Ik denk dat het zelfs niet één procent is. Er zijn heel veel vakbonden actief, maar niet elke vakbond doet zijn werk even goed. Slechts een achttal vakbonden hebben de mogelijkheid om arbeiders echt te verenigen. Dat is niet veel.”

Hoe kunnen wij in het westen, als activisten en consumenten, ons steentje bijdragen?

Kalpona Akter: “Als je een T-shirt koopt dat *made in Bangladesh* is, stel dan vragen aan de kassa. Wie heeft dit kledingstuk gemaakt? Hoeveel kreeg die arbeidster daarvoor? Waar komt zij vandaan? Is de fabriek veiliger dan vijf jaar geleden? Hoe meer vragen er komen, hoe meer die zullen doorsijpelen naar de hoofdkantoren van de merken. En zo kun je als consument echt iets in gang zetten.”

“ALS JE EEN T-SHIRT KOOPT
DAT MADE IN BANGLADESH
IS, STEL DAN VRAGEN.”

VAKBONDsvrouw
KALPONA AKTER

Foto: Lieve Blanquaert

Kalpona Akter: "Mij ontslaan was eigenlijk de slechtste beslissing die die fabrieks-eigenaar ooit genomen heeft. Mocht ik gebleven zijn, had ik maximaal 1500 mensen bijeen kunnen brengen in een vakbond. Nu verenig ik het hele land."

De ngo Wereldsolidariteit werkt, in samenwerking met ACV, al jaren samen met de Bengalese vakbond NGWF en de gezondheidsorganisatie GK. Deze organisaties komen op voor een leefbaar loon, een veilige werkplek en zien toe op de gezondheid van kledingarbeidsters. Ondersteun hen.

Teken de petitie op www.cleane kleren.be.

Steun de kledingarbeidsters in Bangladesh, met een gift aan Wereldsolidariteit op: BE 41-8900-1404-3510

**CLEANE
KLAREN**